

ZÁZNAM O POUČENÍ PRACOVNÍKŮ TÁBORŮ A PODOBNÝCH AKCÍ

Tento záznam je závaznou přílohou dokumentace pobytové akce:

v místě :

v termínu :

2. Prohlášení táborových pracovníků :

Stvrzuji svým podpisem, že jsem byl při zahájení tábora seznámen(a):

- a) Se Zákonem č. 258 / 2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů**
- b) S vyhláškou MZ č. 106 / 2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů**
- c) S vyhláškou MŠMT č. 64 / 2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů**
- d) Se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví při činnostech konaných na táboře**
- e) Se zásadami požární ochrany na táboře**

Zavazuji se tyto zásady a předpisy dodržovat a uplatňovat je ve své činnosti po celou dobu trvání pobytové akce:

jméno a příjmení   datum narození   funkce na táboře   podpis

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Podklady pro proškolení v bodě d):

Základním právním předpisem pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci je Zákoník práce, který stanoví její hlavní úkoly, povinnosti zaměstnanců organizací i zaměstnavatelů. Další předpisy týkající se bezpečnosti práce má oblast požární ochrany, patří sem Silniční zákon a prováděcí vyhlášky o silničním provozu, řada ustanovení je v hygienické směrnici o zotavovacích akcích pro děti. Přesná orientace je obtížná pro profesionálního technika bezpečnosti práce, natož pro nedávno plnoletého dobrovolníka pracujícího s dětmi.

Naším záměrem je maximálně stručně shrnout množství základních informací a obecně známých i méně obvyklých zkušeností z práce s kolektivy dětí a mládeže. Chceme upozornit na množství rizik, se kterými se vedoucí dětského kolektivu může ve své práci setkat, a tímto předchozím upozorněním napomoci v ochraně zdraví a života jeho svěřenců, členů kolektivů dětí. V žádném případě tento materiál nesupluje ani nenahrazuje platnou legislativu o ochraně zdraví a bezpečnosti práce, ani předpisy platné v jednotlivých organizacích.

Základy bezpečnosti a ochrany zdraví

Všichni účastníci činnosti na zotavovací akci musejí být poučeni o základních podmínkách bezpečnosti práce. Povinnost zajistit toto poučení má provozovatel, který musí vždy písemně prokázat, že v potřebném rozsahu provedl školení i nezletilých účastníků pro konkrétní činnost a zařízení.

- před započatím činnosti s dětmi a dle potřeby kdykoli v jejím průběhu je provozovatel povinen provést poučení o bezpečnosti práce v rámci této činnosti (seznámení s riziky, terénem, pravidly hry apod.);
- v případě činností, jež nejsou běžné, či jsou zvláště nebezpečné, musí vedoucí těchto činností absolvovat příslušná speciální poučení o bezpečnosti práce, nejsou-li předepsána přímo školení a zkoušky;
- provozovatel zodpovídá za všechna zařízení, prostory a objekty, že jsou v souladu s předpisy o bezpečnosti práce, o bezpečnosti technických zařízení a s hygienickými předpisy;
- za plnění úkolů v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při práci zodpovídá vedoucí na všech stupních řízení v rozsahu svých zastávaných funkcí.

Seznam dokumentace o bezpečnosti práce a ochraně zdraví (BOZP) a k požární ochraně (PO):

- doklady o školení vedoucích pracovníků, za školení hlavních vedoucích odpovídá provozovatel, za školení ostatních táborových pracovníků hlavní vedoucí;
- doklady o školení nebo instruktáži specifických profesí (např. kuchařský a hospodářský personál – odpovídá hlavní vedoucí);
- zápis o poslední pravidelné (roční) kontrole BOZP a PO (odpovídá provozovatel);
- kniha úrazů (je součástí zdravotnické dokumentace, vede ji zdravotník a spolu s hlavním vedoucím odpovídá za správnost zápisu);
- zápisy z kontrol jiných oprávněných institucí (např. hygienická služba);
- doklady o zdravotní způsobilosti zaměstnanců;
- doklady vztahující se k požární ochraně a prevenci (odpovídá provozovatel);
- denní program (je součástí táborové dokumentace, odpovídá hlavní vedoucí).

ZODPOVĚDNOST ZA BEZPEČNOST PRÁCE

Plnou odpovědnost za bezpečnost práce určitého kolektivu nese pověřená způsobilá osoba starší 18 let, a to i v případě své nepřítomnosti při dané činnosti. Při akcích smějí být činné jen osoby, které jsou k tomu tělesně i duševně způsobilé a podrobily se preventivní lékařské prohlídce s písemným závěrem, že jsou této činnosti schopny. Toto osvědčení není požadováno u pedagogických pracovníků a u studentů pedagogických fakult. Osoby činné při stravování musejí mít zdravotní průkaz.

Tuto základní odpovědnost je možno částečně přenést ve zcela výjimečných případech i na způsobilou osobu (praktikant), tato může samostatně pracovat s kolektivem bez dohledu plnoletého vedoucího, jestliže jsou splněny určité předpoklady:

- a) před každou samostatnou činností je zodpovědným vedoucím poučena o možném riziku těchto činností a o bezpečnosti práce při nich;
- b) nejedná se o zvláště nebezpečné činnosti (střelba ze vzduchovek, koupání, pohyb po rušných komunikacích apod.);
- c) doba samostatné činnosti nepřekročí rozumnou délku;
- d) náročnost a riziko činnosti odpovídá jejím zkušenostem a rozumovým možnostem, přičemž odpovědnost nese vždy plnoletý vedoucí.

Postup v případě úrazu

- a) zajistit první pomoc, přepravu k lékaři či přivolání pohotovosti;
- b) odstranit příčiny, zabránit dalšímu ohrožení;
- c) sepsat protokol o události, příp. zajistit svědky a jejich adresy;
- d) ohlásit událost podle potřeby lékaři, hygienické službě, hasičům, policii apod.;
- e) vyrozumět hlavního vedoucího;
- f) dojde-li k poranění vedoucího, zajišťuje tyto úkoly jeho zástupce, případně nejstarší přítomný účastník akce;
- g) v případě úrazu vyplnit se zdravotníkem tiskopis hlášení úrazu pro pojišťovnu.

Bezpečnost v místnosti

- a) dodržovat vnitřní řád organizace (provozní řád, školní řád, vnitřní řád), případně řád odborné pracovny (laboratoře, keramické dílny, tělocvičny). Řády vydává a zveřejňuje zařízení ve svých prostorách. Řády musejí být celoročně vyvěšeny na veřejně přístupném místě a účastníci jsou s nimi prokazatelně seznámeni;
- b) zákaz manipulace s elektrickými zařízeními, při činnosti lze užívat pouze spotřebiče z majetku organizace, které byly prohlédnuty a mají příslušný atest revizního technika;
- c) zákaz vyklánění z oken a manipulace s okny;
- d) neběhat, neskákat, neklouzat se mimo program, nesjíždět po zábradlí, nestoupat na židle a stoly;
- e) pozor na ostré hrany nábytku, nekryté radiátory, uvolněné podlahové krytiny;
- f) používat jen bezpečné pomůcky, např. mladší děti mohou stříhat jen s nůžkami, které mají oblé zakončení;
- g) udržovat pořádek v místnosti;
- h) během činnosti dodržovat kázeň a klid.

Bezpečnost v tělocvičně

- a) dodržovat bezpečnostní ustanovení zveřejněná pro danou tělocvičnu;
- b) před každým použitím náradí vedoucí osobně zkontroluje jeho stav;
- c) u každého náradí musí být podávána záchrana;
- d) při cvičení dbát na patřičné rozestupy;
- e) děti mohou cvičit pouze ve vhodném oblečení a obutí;
- f) pro míčové hry v tělocvičně musejí mít všechna okna a světla drátěné kryty;
- g) pro náročnější cvičení na náradí musí mít vedoucí pedagogickou či cvičitelskou kvalifikaci.

Bezpečnost při akcích ve městě – přesuny

- a) při pohybu po komunikacích a v ulicích dodržovat zákon o silničním provozu, s jeho hlavními zásadami před akcí seznámit účastníky;
- b) před přesunem seznámit účastníky s trasou a prostorem;
- c) určit „posledníčka“, který ručí za to, že za ním nikdo nezůstane;
- d) určit místo srazu pro případ, že by se některé dítě při přesunu či při hře ztratilo;
- e) před započítím hry vymezit prostor, zkontrolovat osobně, zda nehrozí nebezpečí střepů, injekčních jehel, želez apod., zda je prostor přehledný;
- f) při nástupu do prostředků městské hromadné dopravy dbát na ukázněný nástup – nejlépe pouze do jednoho vagónu, vedoucí nastupuje první a vystupuje poslední;
- g) při jízdě dbát na klid ve vozidle, aby hlukem nebyli obtěžováni ostatní cestující;
- h) pro přechod vozovky používat značené přechody, děti přecházejí hromadně na pokyn vedoucího, pokud přechod není řízen světly, vedoucí zajišťuje případné zastavení vozidel uprostřed vozovky a odchází z ní s posledním dítětem;
- i) místa her by neměla být osamělá, připomeneme dětem nebezpečí kontaktu s neznámými osobami;
- j) v případě rozchodu pro nákupy či na samostatnou prohlídku města určíme skupiny dětí, které budou chodit stále spolu,
- k) samostatný pohyb dětí po setmění není možný.

Hry a program

- a) při terénních hrách vymezit prostor, místo srazu, svolávací signál, stanovit délku trvání, poučit děti o možných nebezpečích;
- b) při lesních hrách vzít v úvahu charakter terénu (např. riziko poškození oka při hrách a honičkách v lese o větvíčku, či šiškou při oblíbených dětských přestřelkách);
- c) dbát na bezpečnost prostoru pro hry a soutěže (střepy, odpadky, staré železo, dřevo, ale i přehlednost apod.).

Bezpečnost při bouřce, ochrana před elektrickým proudem

- a) při bouřce se vyhnout otevřeným pláním, osamělým stromům, alejím, kovovým předmětům;
- b) ukryt se v pořadí:
  - ve velké kovové stavbě,
  - v obytné budově s hromosvodem,
  - v nechráněné budově;
- c) v budově uzavřít okna, dveře, vzdálit se od kamen a kovových předmětů;

- d) v terénu se ukrýt v údolí, v jeskyni, jámě, hustém lese, vyhnout se otevřeným pláním, holým kopcům;
- e) vyhnout se kovovým předmětům, drátěným plotům, sloupům, rozhlednám, dále osamělým stromům, ale i jejich malým skupinám;
- f) při nejnutnějším pohybu se pohybovat pomalu, krátké kroky, při stání nohy u sebe;
- g) zákaz manipulace dětí s elektrickými zařízeními, pozor na poškozené zásuvky, vypínače, spotřebiče;
- h) zákaz lezení na sloupy, dotýkat se drátů i na zemi, nelézt ani na stromy v blízkosti elektrického vedení;
- i) nepouštět draky u elektrického vedení,
- j) vyhýbat se elektrickým zařízením – trafostanice apod.;
- k) nelít vodu z mostů nad železnicí s el. trakcí;
- l) nedotýkat se postiženého elektrickým proudem, není-li vyproštěn z elektrického okruhu;
- m) každý musí znát poskytování první pomoci při úrazu elektrickým proudem.

Bezpečnost při ohni, požární ochrana

- a) oheň se smí rozdělovat pouze na povolených místech (majitel pozemku, příslušný úřad) v dostatečné vzdálenosti od hořlavých předmětů;
- b) při rozdělování ohně dávat pozor na vítr (jiskry), podklad ohně, který může chytout či doutnat a způsobit požár třeba i po několika dnech (rašelina, kořeny, hrabanka, listí apod.), kameny z potoka (možnost poranění štěpinou kamene při jejich pukání vlivem vytvořené vodní páry), nekázeň (četné případy popálenin při hraní si s ohněm – popálení kapajícím igelitem a jinými hořlavými umělými hmotami, roztavenou pryskyřicí při výrobě loučí, pád do ohně při nekázni, ale i v mikrosopánku na noční hlídce, atd.);
- c) ohniště musí být ohraničeno nehořlavým materiálem;
- d) povinnost účastnit se likvidace požáru, ohlašovací povinnost;
- e) nenechat bez dozoru rozpálená kamna, vařiče a jiné elektrické či žhavé zařízení, při odchodu zkontrolovat vypnutí všech spotřebičů;
- f) zákaz manipulace dětí s jakýmkoli hořlavými látkami I. a II. stupně, rozdělování ohně a používání sirek pouze pod dohledem zodpovědné osoby či za přesně vymezených podmínek (např. kuchyňské ohniště na táborech);
- g) zákaz obsluhy vařičů dětmi;
- h) povinnost ohlásit i malý požár, který byl ihned uhašen, požárnímu inspektorátu,
- i) nevhodnost kouření před dětmi, zákaz kouření v požárně nebezpečných místech, zejména v lese apod.;
- j) všichni musejí znát vyhlášení požárního poplachu v místě (Požární poplachová směrnice), způsoby hašení, obsluhu požárních přístrojů.

Bezpečnost při práci s nářadím

- a) pracovat vždy na určeném místě a podle daných pokynů, podle typu činnosti i zákaz „volného“ pohybu;
- b) účastníky poučit o riziku dané pracovní činnosti;
- c) vždy přítomnost odpovědné osoby;
- d) připravená lékárnička první pomoci;
- e) veškeré nářadí ostré, kvalitní, předem přezkoušet správnou funkci;
- f) nepoužívané nářadí a nástroje vždy bezpečně uložit (pád vibracemi, šlápnutí na hrábě apod.);
- g) dodržení kázně – s nářadím neběhat, neházet apod.;

- h) s ostrými nástroji pracovat směrem od těla,
- i) při sekání sekerou dbát na čistý a dostatečný manipulační prostor, sekera vždy mimo tělo (správný způsob osekávání klád), nikdo v blízkosti;
- j) pozor na uvolněné nářadí (sekeru, kladivo);
- k) štípat na pevném dřevěném podkladu (ne na zemi nebo na kameni);
- l) pozor na používaný materiál – barvy, hořlaviny, jedy apod.;
- m) pro práci s elektrickým nářadím je třeba zvláštní školení a pověření;
- n) nářadí podávat špicí či ostřím k zemi;
- o) nenosit nářadí přes rameno (zranění při otáčení);
- p) při práci na zahradě či v terénu hlásit i drobná poranění (tetanus, vzteklinu při kousnutí hrabošem apod.);
- q) průběžný úklid odpadu na vyhrazené místo (čistý pracovní prostor), například na táborech nejčastější úraz – zabodnutý hřebík v noze z pohozeného prkna;
- r) vhodné oblečení a obutí vzhledem k dané činnosti (riziko uklouznutí, hřebíků, zachycení volných částí oděvu rotujícím nářadím apod.).

Rukojeti, násady a jiná místa k uchopení u ručního nářadí musejí být hladce opracovány a vhodně tvarovány. Násady a rukojeti musejí být zajištěny proti uvolnění. Úderné plochy a hroty nářadí nesmějí mít otřep nebo trhliny. Nářadí, pracovní pomůcky, sportovní náčiní musejí být před použitím zkontrolovány odpovědným vedoucím.

Bezpečnost při koupání

- a) koupání účastníků akce mladších 18 let je možno pouze se souhlasem a v přítomnosti pověřeného vedoucího staršího 18 let, který je schopen dát záchranu tonoucímu;
- b) vysoký důraz na kázeň a pořádek;
- c) koupání je zakázáno 100 m od mostů, přístavišť, vjezdů apod., v požárních bazénech, v chovných rybnících, v nádržích pro odběr pitné vody; u jezů, někdy je vyznačeno znaky;
- d) nesmí se přibližovat k plavidlům, lézt na plavební znaky apod.;
- e) doporučujeme – dodržení hygienických předpisů pro koupání (krom toho co bylo uvedeno již dříve):
  - koupaliště schválené příslušnou hygienickou stanicí,
  - zákaz vstupu do vody minimálně jednu hodinu po intenzivním pohybu či cvičení,
  - zákaz koupání před jídlem a minimálně hodinu po jídle
  - koupání pouze za teplého počasí,
  - koupání ve vodě minimálně 20 °C maximálně 30 minut,
  - pro děti nad 14 let a otužilejší minimálně 18 °C maximálně 10 minut,
  - vedoucí, který sleduje děti ze břehu by měl mít připravenou záchrannou pomůcku, například nafukovací kruh na laně a pod., který může dítěti hodit
  - pokud se koupe více než jeden oddíl, tak by měla být k dispozici loďka se záchranným kolem na desetimetrovém laně,
  - pro neplavce vždy vyhrazený prostor a vesta;
- f) pokud má být zařazeno koupání, mělo by být v plánu akce či denním plánu tábora;
- g) s dětmi se koupat pouze na známých, ověřených místech, vedoucí jde do vody první a prověří bezpečnost, hloubku, prostor apod.;
- h) vždy musí být přítomna osoba, která je způsobilá k záchrance tonoucích.

Bezpečnost při zvláštních činnostech

- a) při větších sportovních akcích zajistit dostatečný počet rozhodčích, nejméně jednoho ke každé disciplíně, zdravotníka s lékárníčkou, dostatečný odstup diváků od hřiště, zvláště dostatečný prostor pro všechny vrhy a hody, čistotu a bezpečnost běžecké dráhy a doskočiště;
- b) používat náležité osobní ochranné pomůcky při činnostech, které to vyžadují;
- c) při exkurzích zabezpečit doprovod zodpovědného pracovníka, důsledně se řídit jeho pokyny;
- d) při nácviu vrhů a hodů zacházet s náradím na pokyn;
- e) kanoistika – povinné: pouze plavci, do 18 let plovací vesta, divoká voda – vesta a přilba všichni.

Střelba

- a) vedoucí nesmí trpět jakoukoli nepřikázanou manipulací se zbraní, i když není nabitá;
- b) z malorážky lze střílet pouze na schválené střelnici, pod dohledem kvalifikovaného instruktora;
- c) u vzduchovky se počítá s dostřelem 250 m;
- d) za terčí musí být vhodné pozadí, které neodrazí projektil (stráž, písek, prkna apod.);
- e) při střelbě vzduchovkou vše na povel, totéž u luku, malorážky, přísná kázeň;
- f) pro střelbu musí být vymezen prostor, v němž se nesmí nikdo pohybovat, ani náhodný chodec;
- g) před střelbou prověřit čistotu hlavně, aby nedošlo k roztržení;
- h) zbraň se nabíjí pouze na povel, a to na určeném místě (hlaveň míří do stanoveného směru);
- i) před předáváním zbraně se přesvědčit, zda není nabitá;
- j) při odložení zbraně či změně polohy zbraň zajistit, u vzduchovek zlomit hlavěň a vyjmout střelu,
- k) k terčům lze jít po zabezpečení všech zbraní na povel vedoucího;
- l) nalezená munice se nesmí brát do ruky, nález ohlásit vedoucímu, na nejbližší stanici policie či místnímu úřadu;
- m) na střelnici musí být přítomen zdravotník s lékárníčkou. Prostor pro střelbu musí být označen a hlídán.

Noční akce

- a) seznámit se s riziky nočního pohybu, dodržovat zvýšenou opatrnost;
- b) noční hry provádět pouze v bezpečném prostoru, který děti dobře znají, či je jinak zabezpečen (například ohraničen cestami);
- c) nebezpečí poranění ve tmě (terén, větve stromů držet ruku před obličejem apod.);
- d) nebezpečí zabloudění;
- e) děti seznámit s riziky nočního pohybu, nestrašit je, hry zaměřit na akceptování tmy, ev. i samoty jako něčeho samozřejmého, čeho se není třeba bát, ale je nutno dodržovat zvýšenou opatrnost (nevhodnost stezek odvahy u nezkušených dětí či příliš náročných – drsných nočních her);
- f) u nočních tras zajistit četné kontroly vedoucích;
- g) děti zabezpečit píšťalkami a určit nouzový signál.

Závěrem

Doporučené počty vedoucích vztažené na věk a počty dětí:

- a) děti 6 – 10 let: na každých započatých 10 dětí 1 plnoletý vedoucí;
- b) děti 11 – 15 let: na každých započatých 15 dětí 1 plnoletý vedoucí;
- c) mládež 16 – 18 let: na každých započatých 20 dětí 1 plnoletý vedoucí;
- d) praktikanti (nad 16 let) v případě a) i b) při překročení jedenapůlnásobku základního počtu.

Vedoucí může zodpovídat pouze za úměrný počet dětí. Počet se stanovuje ze specifika činnosti a nutnosti zajistit bezpečnost, věku účastníků, velikosti prostoru činnosti a dalších ukazatelů hodných zřetele. Při standardních činnostech s menší náročností vedoucí může zodpovídat až za 25 dětí.

Mimořádné situace

V rámci vícedenního společného života na zotavovacích akcích je třeba právě tak jako v normálním občanském životě dávat pozor na vznik mimořádných situací, snažit se jim předcházet a v případě vzniku být připraven je řešit a eliminovat jejich dopad. Především proto, že při zotavovací akci jde o pobyt více osob a dopady některých mimořádných situací by mohly způsobit nedozírné škody případně i zavinit smrt.

Mimořádná situace je každé období, po které působí ohrožení majetku, zdraví nebo života. Mimořádná situace končí teprve po definitivním odeznění všech událostí, které ji vyvolaly. Pro řešení mimořádných situací by měly existovat postupy a činnosti zpracované pro místo zotavovací akce, které povedou k jejich eliminaci a odstranění.

V podmínkách zotavovací akce se bude jednat především o to, abychom byli na mimořádnou událost připraveni, aby nás nepřekvapila. Znamená to udělat všechno, co je v našich silách, aby k takové situaci nedošlo. Něco ale ovlivnit při nejlepší vůli nemůžeme (např. přírodní katastrofy), jiné věci však ovlivnit můžeme (informovat se o možném nebezpečí, sledovat hromadné sdělovací prostředky, které na možné mimořádné situace, např. povodně, upozorňují, zajistit ostrahu tábora, dodržovat zásady bezpečnosti a ochrany zdraví, nezavdat příčinu ke vzniku epidemiologicky závažných situací, mít plán evakuace apod.).

Při zotavovacích akcích je třeba počítat především s následujícími mimořádnými situacemi. V přehledné tabulce uvádíme název, charakteristiku a činnost při vzniku.

Epidemie	Vyhlašuje zdravotní dozor nebo orgán ochrany veřejného zdraví při výskytu stejných onemocnění	Další postup je prováděn na základě pokynů orgánu ochrany veřejného zdraví
Těžký úraz	Úraz za těžký prohlašuje ošetřující lékař	Nezapomene informovat provozovatele, rodiče a řádně celou událost zaznamenat
Smrtelný úraz	Úraz, který způsobil osobě smrt ihned a nebo následně	Informovat provozovatele a policii ČR, řádně událost zaznamenat
Hromadný úraz	Úraz, u kterého došlo k zranění minimálně tří osob, z toho alespoň jedné těžce, nebo událost, kde bylo úrazem postiženo více než 10 osob	Informovat provozovatele a další složky Záchraného systému dle události. Řádně zaznamenat celou událost
Trestný čin	Je to pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně č. 412/2002 Sb. Trestný čin bývá většinou spáchán úmyslně, ale z praxe známe i nedbalostní trestné činy	Okamžitým zásahem nepřipustit pokračování a ohlásit na Policii ČR. Informovat provozovatele. Učinit záznam za účasti alespoň jednoho svědka
Živelní pohroma, havárie, katastrofa	Události které mohou mít zásadně negativní vliv na život, zdraví a majetek a které jsou způsobeny příčinami, na něž nemáme vliv	Nácvik a řádná prevence – důkladné zpracování a seznámení s evakuačními a dalšími plány. Součinnost s orgány místní správy a samosprávy a nepodceňovat situaci